

ascunsă de o frumusețe exterioară ce cucerea și înspăimânta deopotrivă, dovedind finalmente că nu e chip să se evite naufragiul.

Cu ceva asemănător aveam să mă întâlnesc patru ani mai târziu în spectacolul *Remember* după Mateiu Caragiale, de la Teatrul Național din Timișoara, un spectacol al viselor stranii și al întâmplărilor trăite, al *dandismului* și al reversului acestuia. Interpretându-l pe *Aubrey de Vere*, Răzvan Mazilu îi surprindea acestuia calitatea de *podoabă a omenirii*, dar și straniețea și satanismul, ca și natura sa *artistă* și însușirea de *natură artificioasă*. Momentul în care *Aubrey de Vere*, până mai adineauri un bizar și un provocator al diurnului, apărea înveșmântat în rochie, insinuându-se drept un straniu al nocturnului (dansul lebedei rănite era, sper că *mai este* încă, unul antologic), îmi e și azi viu pe retină și în memorie. Cum viu îmi e întreg spectacolul *Umbre de lumină* de la Teatrul Odeon (în colaborare cu Fundația PerfoRM) în care, prin forța de semnificare a corpului său, dar și a vocii care rostește ceea ce ar fi copertele verbale ale spectacolului, Răzvan Mazilu, singur în scenă, ne spune sau, mai curând, *scrie* în limbaj teatral o superbă, o copleșitoare, o intens umană, o pasională poveste despre cuplu. Să ne mai mirăm atunci că acest spectacol, ca și altele în care dansează, în care *joacă* Răzvan Mazilu se desfășoară întotdeauna cu casa închisă? Să ne mire că omul acesta, atât de discret în ceea ce privește viața lui personală, care nu dă interviuri spre a-și face publicitate, ci doar atunci când are de comunicat idei fundamentate pe lecturi serioase și temeinic asimilate, deschis și enigmatic deopotrivă, e un preferat al publicului?

Mi-am mai amintit, parcurgând și revenind o dată și încă o dată asupra albumului *Oglinzi*, de o dimineață cețoasă de noiembrie, din ediția din 2006, cred, a Festivalului Național de Teatru, când i-am văzut pe Răzvan și pe Monica Petrică în *Un tango más* de la Teatrul Odeon. Erau programate două reprezentații, una la imposibila oră 10 dimineața, cea de-a doua la o oră ceva mai *normală*. Vorbisem cu Răzvan înainte, mă rugase să o aleg pe cea de la ora *normală*. Nu știu de ce nu i-am respectat rugămintea. S-a întâmplat să îl întâlnesc pe artist la intrarea în teatru. Mi s-a părut supărat că alesesem ora aceea nepotrivită. A dansat, a *interpretat* tangourile din spectacol cu o pasiune, cu o *pasionalitate* ieșite din comun. Am avut impresia că Răzvan, îmbrăcat atunci în alb și negru, parcă ar vrea să se răzbune pe mine că făcusem o astfel de alegere, că îi trădasem prietenia, că vrea să *îmi arate el*. Sigur, totul se petrecea doar în imaginația mea, era efectul egolatriei mele de critic. Răzvan a fost și el, dar a fost și Monica Petrică, și ceilalți dansatori absolut magistrali. Semn că artistul adevărat poate înfrânge timpul și biologia neprielnice. Câtă dreptate are același Gigi Căciuleanu când scrie în textul pe care îl semnează în *Oglinzi* că Răzvan Mazilu e „*o fotografie în alb și negru dansând colorat!*“.

Răzvan Mazilu – *Oglinzi/Mirrors*, Editura Vellant, București, 2010.

La o artistă...

Nu poate decât să mă bucure înmulțirea acelor lucrări – fie ele cărți ori albume – ce încearcă să recupereze imensele lacune pe care le avem la capitolul *Memorie culturală*, recte *Memorie teatrală*. Din această serie, tot mai consistentă, face parte și cartea **Cornelia Gheorghiu, între Ciocârlia și Sarah Bernhardt**, apărută cu puțină vreme în urmă la Editura ieșeană Junimea, sub semnătura criticului Călin Ciobotari.

Am convingerea că ideea de a întocmi un volum dedicat uneia dintre cele mai autentice și mai constante valori ale Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași,

deopotrivă valoare a Teatrului românesc în general, așa cum este Cornelia Gheorghiu, i-a venit lui Călin Ciobotari după ce actrița a revenit pe scenă, după un lung și, după părerea mea, nefericit hiatus. În 1998, în urma unui gest cel puțin neinspirat, comis de un director care, deși remarcabil intelectual, se pare că nu a prea știut cât de delicat și complicat e sufletul unui actor, Cornelia Gheorghiu a părăsit Naționalul ieșean. O vreme și-a continuat activitatea, în calitate de profesoară, la Școala de teatru din cadrul Universității de Arte „George Enescu”, loc în care și-a descoperit vocația pedagogică, îndată după reînființarea secției de profil. Părea că actrița și-a încheiat definitiv socotelile cu scena și cu teatrul. Dar, iată, că un teatrolog – George Banu – care, pe vremea când încă locuia în România și practica foiletonul critic curent, a scris adesea *de bine* și a prețuit-o pe Cornelia Gheorghiu, teatrolog preocupat, după cum se vede, nu doar la modul teoretic de memoria teatrului, a avut ideea de a o îndemna pe artistă să revină pe scenă, într-un spectacol cu piesa *Recviem pentru o stea sau țipătul langusteii* de John Murrel. Forța de persuasiune a lui George Banu trebuie să fi fost extrem de puternică, aceea a Ancăi Ovanetz, regizoarea montării așijderea, și Cornelia Gheorghiu a decis să sară gardul timpului, să înfrângă prejudecățile și să revină pe scenă, după 12 ani de absență, jucând-o pe *Sarah Bernhardt*. Supradoză de curaj, gest sinucigaș, au edictat tot felul de Cassandre, cărora se pare că le sunt mai dragi statuile decât viața. O reușită! – au scris cei mai mulți dintre comentatorii premierei.

Călin Ciobotari s-a gândit să prelungească într-un fel spectacolul de pe scenă. Nu s-a identificat însă cu Pitou, secretarul personal al actriței Sarah Bernhardt, tot la fel cum nici Cornelia Gheorghiu nu și-a dorit să joace, și în biroul din redacția *Daciei literare* al tânărului critic, rolul făcut pe scenă. Cei doi au purtat o serie de nouă convorbiri, de-a lungul a tot atâtea zile, rezultatul fiind un lung interviu ce se regăsește acum în pagini de carte. Au stabilit regulile, au decis că vor dansa împreună un tango, că acela care îl va conduce va fi gazetarul, și astfel au rescris împreună povestea unei vieți. Viața unei femei, născută la București, care a avut parte de părinți admirabili, evocați cu eleganță și fără sentimentalisme de paradă, care în copilărie s-a jucat de-a teatrul, ca orice copil, care la capătul liceului s-a gândit să facă o facultate serioasă și a ales ceea ce pe vremea aceea se numea ISEP, Științele Economice de astăzi. Și căruia, după vreo câțiva ani de studii serioase într-o facultate la fel de serioasă, i-a venit ideea de a face altceva, acest altceva numindu-se *teatru* și facultatea de profil. Femeie care, la capătul studiilor universitare urmate la clasa profesorului George Carabin, a venit, prin ceea ce se chema *repartiție guvernamentală*, la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, într-un oraș, lașiul, încărcat de istorie culturală, cu gândul de a-și face meseria, de a mai desluși

Călin Ciobotari

CORNELIA GHEORGHIU

între *Ciocârlia* și *Sarah Bernhardt*

câte ceva din tainele ei (în teatru și în arta scenică nu poți să spui niciodată că știi totul, așa cum nu prea poți să o faci în nicio altă profesie, dacă îi și îți înțelegi rosturile), de a juca cât mai mult și mai serios cu putință și, desigur, de a se ... *recapitaliza*. Nu a fost să fie așa, iar Cornelia Gheorghiu a plătit prețul fidelității sale (a făcut doar patru roluri în film, cu toate că ar fi meritat să joace în mai multe, numai patru roluri la Teatrul Radiofonic, niciunul la Teatrul TV – asta chiar pare incredibil și mi se pare a fi fost o mare nedreptate!), dar a fost răsplătită cu multe împliniri pe scenă, rememorate în cel mai consistent capitol al volumului (*Rolurile mele*). Și pentru ca rememorarea să fie mai consistentă și mai convingătoare, Călin Ciobotari a intersectat-o cu extrase din cronici, indiciu limpede că suntem și noi, criticii, buni la ceva, lucru pe care îl confirmă Cornelia Gheorghiu într-un capitol aparte al cărții, capitol intitulat *Criticilor mei*. Actrița a avut norocul de a lucra cu câțiva regizori importanți, unii, precum Cătălina Buzoianu și Anca Ovanez, aflați atunci la începuturi (*Regizorii mei*), alții valori confirmate, dar care au avut de înfruntat vremuri ostile spre a-și reafirma valoarea (Crin Teodorescu, Sorana Coroamă-Stanca, Dan Nasta), unii talente incandescente (celor deja menționați trebuie să li-l adăugăm neapărat pe Valeriu Moiescu), alții doar meșteșugari respectabili. Așa cum se întâmplă în mod obișnuit în teatru. Important e că actrița i-a *mirosit* exact pe fiecare, că a știut când și cum trebuie să li se *supună* și când să se revolte. O revoltă creatoare și fără *isterii* ori *teatralisme* ieftine, din câte am dedus citind cartea. Și a mai avut parte Cornelia Gheorghiu de o familie ce i-a dat sentimentul siguranței, al încrederii, al statorniciei, al identității precise, facilitându-i astfel accesul spre identitățile personajelor cărora le-a dat întrupare scenică.

Tangoul dansat preț de nouă zile de actriță și gazetar are grație, e lipsit de accidente, de deritmări ori de defazări majore. Dialogul e prietenesc, colocvial, iar consemnarea lui în pagini de carte oferă șansa unei lecturi utile și agreabile. E consecința ideii că trebuie să vedem ce gândesc, ce simt, ce ne sunt valorile atâta vreme cât sunt în viață și nu neapărat după ce acestea încep să își regleze conturile cu posteritatea dintr-o altă lume, despre care ne amăgim sau nu atunci când spunem că ar fi mai dreaptă și mai bună. Nu avem de unde să știm că așa este, deci nu e deloc un gest de orgoliu nemăsurat să vrem să facem bună și dreaptă lumea în care trăim. E ceea ce înțeleg că a dorit Cornelia Gheorghiu pe scenă, din 1962 încoace, jucând-o pe cea numită *Ciocârlia* ori pe Sarah Bernhardt. Și nu numai pe ele.

Cartea are anexele necesare spre a fi și un bun instrument de lucru pentru viitorii istorici teatrali. Cred însă că ar fi fost util să fie inserate datele de premieră și distribuțiile complete, valoarea documentară a volumului fiind ca atare amplificată. Semnalez, în final, o inexactitate ce apare atât în corpusul de bază al cărții, cât și în anexe. Spectacolul cu piesa *Șase personaje în căutarea unui autor*, ce a constituit debutul în profesie al regizoarei Irina Popescu Boieru, e din anul 1989. I-a adus începătoarei de atunci un premiu de debut. Acordat de ATM, spun unii, de UNITER, zic alții, fiindcă acest premiu a venit în 1990. O controversă care ne arată cât de capricioasă este memoria teatrului și cât de util e să încercăm să ne îmbunătățim raporturile cu ea. Prin cărți ori prin albume. *Cum doriți sau cum vă place*.